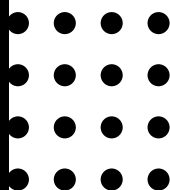
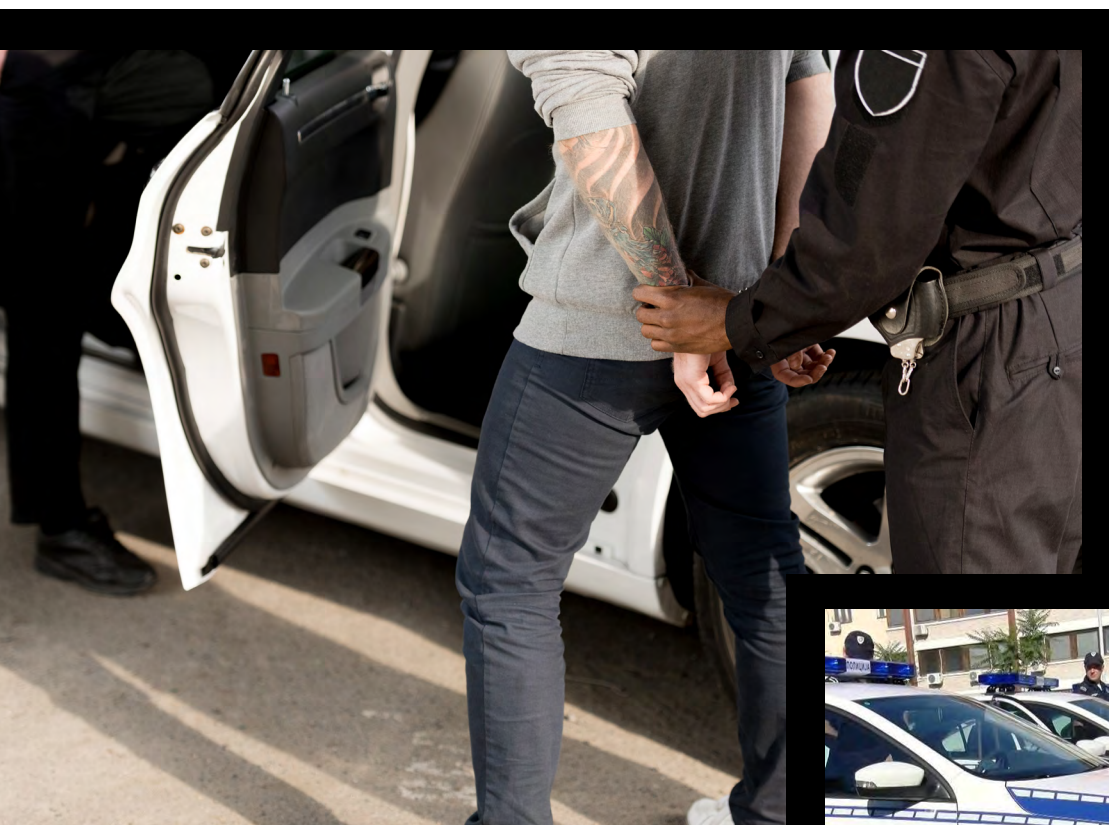

SARADNJA SRBIJE I CRNE GORE

U BORBI PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Dragana Jaćimović i Miloš Jovanović

RADAR
ORGANIZOVANOG KRIMINALA
NA ZAPADNOM BALKANU

SARADNJA SRBIJE I CRNE GORE

U BORBI PROTIV ORGANIZOVANOG KRIMINALA

Izdavač:

Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP)
Đure Jakšića 6/5, Beograd, Srbija
www.bezbednost.org, office@bezbednost.org

Autori:

Dragana Jaćimović i Miloš Jovanović

Dizajn i prelom:

Srđan Ilić

Oktobar 2022 - Beograd

Kingdom of the Netherlands

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

 Norway

Stavovi izneti u publikaciji su isključivo odgovornost autora i ne predstavljaju nužno stavove ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu, ambasade Kraljevine Norveške u Beogradu ili Balkanskog fonda za demokratiju, kao ni Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Država ili njegovih partnera.

Sadržaj

Kratak pregled	4
Put do potpisivanja bilateralnih sporazuma	5
Saradnja policijskih organa Srbije i Crne Gore	7
Saradnja tužilaštava Srbije i Crne Gore	11
Slučaj Svetozara Marovića	13
Zaključak sa preporukama	15
Napomene	16
Aneks	18

Organizovane kriminalne grupe iz Srbije i Crne Gore su značajan akter kriminalnog života na Zapadnom Balkanu. Od kada je 2014. godine započeo sukob između crnogorskih klanova (škaljarskog i kavačkog) koji je imao veliki uticaj na srpsko kriminalno podzemlje, očekivala se intenzivnija saradnja nadležnih institucija ove dve zemlje. Iako su neophodni međunarodni sporazumi već bili potpisani, na početku je između institucija vladalo određeno nepoverenje koje je tu saradnju sprečavalo. U tom smislu je analizirana saradnja policije i tužilaštava Srbije i Crne Gore u borbi protiv organizovanog kriminala. Naime, borba protiv organizovanog kriminala zauzima visoko mesto na političkoj agendi državnih zvaničnika Srbije i Crne Gore. U prilog tome svedoče sastanci ministara unutrašnjih poslova/direktora policije ove dve države koji se održavaju bar jednom godišnje, dok se operativni sastanci predstavnika policije organizuju više puta u toku godine. Pravosudni organi Crne Gore se češće obraćaju srpskim kolegama u vezi sa predmetima vezanim za organizovani kriminal i u tom aspektu postoji mogućnost da se saradnja između tužilaštava unapredi. Saradnja se, dakle, odvija u kontinuitetu, ali i dalje ima predmeta čije rešavanje zavisi od političke volje.

Put do potpisivanja bilateralnih sporazuma

Nakon formalnog razdvajanja 2006. godine, saradnja pravosudnih organa Srbije i Crne Gore bila je otežana. Međudržavni sporazumi, kao preduslov te saradnje, nisu bili potpisani. Jedan od prvih sklopljenih bilateralnih sporazuma između Srbije i Crne Gore odnosio se na pružanje pravne pomoći u građanskoj i krivičnoj materiji; potpisan je u maju 2009. godine, a na pravnu snagu je stupio juna 2010. godine. Istog dana je potpisan i Sporazum o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim predmetima.¹

Potpisivanjem ovih sporazuma utvrđeni su konkretni oblici saradnje. Kada je u pitanju međunarodna pravna pomoć u krivičnoj materiji, neki od opštih vidova pomoći odnose se na izvršenje procesnih radnji (kao što su pozivanje i dostavljanje pismena, saslušanje okrivljenog, ispitivanje svedoka i veštaka, uviđaj, itd.), primenu mera poput kontrolisanih isporuka, snimanje telefonskih razgovora, angažovanje prikrivenih islednika, dostavljanje pismena iz krivičnih predmeta, formiranje zajedničkih timova, predaju lica radi ispitivanja, kao i mnoge druge.²

Prvi test primene potpisanih bilateralnih sporazuma bila je međunarodna policijska akcija nazvana „Balkanski ratnik“, čija realizacija je započela oktobra 2009. godine. Predstavnici srpskog Tužilaštva za organizovani kriminal i Bezbednosno-informativne agencije su, uz podršku međunarodnih partnera, zaplenili 2,1 tonu kokaina. Darko Šarić, srpski državljanin, inače rođen u crnogorskom gradu Pljevlja, osumnjičen je, a kasnije i optužen, da je vođa ove organizovane kriminalne grupe koja je krijumčarila kokain iz Južne Amerike do Evrope. Srbija je u januaru 2010. godine za njim raspisala međunarodnu poternicu. Upravo u tom periodu, on je zatražio otpust iz srpskog državljanstva jer mu je navodno bilo obećano crnogorsko,³ a policija u Crnoj Gori je proverala njegove objekte. Tada su u Crnoj Gori pritvoreni Šarićevi saradnici protiv kojih su srpski organi pokrenuli istragu, ali su ubrzo oslobođeni uz obrazloženje da, kao crnogorski državljani, ne mogu da budu izručeni drugoj državi. Iz Crne Gore je tada objašnjeno da tužilaštvu nisu dostavljeni dokazi iz Srbije, tako da nije bilo zakonskog osnova da se protiv njih pokrene krivični postupak u Crnoj Gori. S druge strane, iz srpskog tužilaštva su tada odgovorili da će dokaze dostaviti tek po okončanju postupka u Beogradu.⁴ Dakle, uprkos potpisanim sporazumima, još uvek je postojalo određeno nepoverenje kada je reč o saradnji nadležnih institucija u borbi protiv organizovanog kriminala.

Na insistiranje tadašnje opozicije, u Crnoj Gori je 23. februara 2010. godine održana sednica skupštinskog Odbora za bezbednost i odbranu. Predmet sednice bilo je kontrolno saslušanje čelnika službi bezbednosti povodom akcije „Balkanski ratnik“. Odbor je tada jednoglasno zaključio da koordinacija nadležnih državnih organa u slučaju „Šarić“ nije bila dovoljno kvalitetna, zbog čega je Odbor insistirao na većem angažovanju nadležnih državnih organa, međusobnoj koordinaciji i otklanjanju propusta.⁵

Nakon ovoga je usledilo potpisavanje novih bilateralnih sporazuma. Sporazum o izručenju između Crne Gore i Srbije potpisan je u oktobru 2010. godine.⁶ Njime su se države obavezale da će jedna drugoj izručivati lica koja se gone zbog počinjenog krivičnog dela ili se traže radi izvršenja pravosnažne izrečene kazne zatvora. U zvaničnom saopštenju koje je usledilo nakon potpisivanja sporazuma, navedeno je da će se on primenjivati od momenta potpisivanja, kao i da je potpisan pre nego što je prvobitno planirano zbog operativnih istraga koje su bile u toku i na osnovu kojih je već došlo do hapšenja određenih lica. Prvog dana primene sporazuma uhapšeno je sedam lica u Srbiji i pet u Crnoj Gori, među kojima je bilo i saradnika Darka Šarića.⁷ U martu 2011. godine potpisan je Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Srbije o policijskoj saradnji.⁸ Njime je, osim opštih odredaba o jačanju saradnje u oblasti bezbednosti i sprečavanja i rasvetljavanja krivičnih djela, predviđena i mogućnost formiranja zajedničkih policijskih timova.⁹

Saradnja policijskih organa Srbije i Crne Gore

Bilateralni sastanci državnih zvaničnika Srbije i Crne Gore zaduženih za unutrašnje poslove, odnosno policiju, održavali su se u proseku jednom godišnje. Izuzetak je 2016. godina, kada prema javno dostupnim informacijama nije bilo sastanaka između zvaničnika ove dve zemlje. Drugi izuzetak je 2018. godina, kada su se sastali i ministri unutrašnjih poslova, ministri pravde i direktori policija. Poruke nakon sastanaka išle su u pravcu potvrđivanja da Crna Gora i Srbija imaju kvalitetnu i intenzivnu saradnju, da će nastaviti da razmenjuju sve vrste informacija, kao i da će jačati operativnu saradnju u borbi protiv organizovanog kriminala. Predmet razgovora na jednom od sastanaka ministara pravde bio je i problem oko neispunjavanja obaveza predviđenih međunarodnim sporazumima u vezi izručenja.¹⁰

Godina	2014		2015		2016	2017
Datum sastanka	26.06.	30.06.	17.03.	28.07.	/	05.06.
Učesnici	Direktori policije	Ministri pravde	Ministar pravde i ministar unutrašnjih poslova	Ministri unutrašnjih poslova	/	Ministri unutrašnjih poslova
Mesto sastanka	Podgorica	Podgorica	Podgorica	Podgorica	/	Beograd

Godina	2018			2019		2020	2021
Datum sastanka	15.04.	02.10.	12.10.	02.10.	05.11.	31. 01.	24.05.
Učesnici	Ministri pravde	Ministri unutrašnjih poslova	Direktori policije	Ministri unutrašnjih poslova	Ministri pravde	Ministri unutrašnjih poslova	Direktori policije
Mesto sastanka	Podgorica	Tivat	Podgorica	Cetinje	Beograd	Berlin	Beograd

Tabela 1. - Pregled sastanaka državnih zvaničnika Srbije i Crne Gore na kojima se, između ostalog, razgovaralo i na temu organizovanog kriminala. Tabela je pripremljena na osnovu javno dostupnih podataka sa zvaničnih sajtova institucija.

Na jednom od sastanaka, održanom 2017. godine, najavljeno je i formiranje stalnih istražnih timova koji bi se posebno bavili organizovanim kriminalnim grupama koje deluju na prostoru ove dve države i pri tome se međusobno obračunavaju. U njihov sastav bili bi uključeni predstavnici policije, tužilaštva i drugih bezbednosnih službi.¹¹ Formiranje ovih timova najavljivano je i ranije, 2013. godine, na sastanku ministra pravde Crne Gore i ministra odbrane Srbije,¹² ali je nepoznato da li je do njihovog formiranja zaista i došlo.¹³

S druge strane, operativni sastanci između predstavnika policije Crne Gore i policije Srbije održani su više puta. Od 2019. do avgusta 2022. godine održano je ukupno 16 operativnih sastanaka u vezi sa realizacijom zajedničkih akcija i istraga u borbi protiv organizovanog kriminala. Tokom 2019. godine održano ih je šest, 2020. godine dva

i 2021. godine šest, dok su se u prvoj polovini 2022. godine predstavnici policija dve države sastali dva puta. Iz podataka koje je dostavila policija Crne Gore nije moguće zaključiti da li operativnih sastanaka u periodu od 2010. do 2019. godine nije bilo, ili se ne raspolaže informacijama za taj period, budući da su u dostavljenoj tabeli za navedene godine ostavljena prazna polja.¹⁴

Policije Crne Gore i Srbije su, u periodu od 2010. do polovine 2022. godine sprovele 21 zajedničku akciju koja se ticala organizovanog kriminala. Tokom 2015. i 2017. godine sprovedena je po jedna zajednička akcija, dok ih je najviše bilo tokom 2020. godine (četiri istrage). Kada su u pitanju međunarodne istrage u koje su bile uključene i policije obe države, sprovedena je 21 istraga, a najviše ih je bilo u 2011. i 2020. godini (tri). Važno je napomenuti da je jedan broj zajedničkih/međunarodnih istraga vođen ili se vodi tokom dužeg vremenskog perioda, tokom jedne ili više godina, kao i da su u podacima koje je dostavila policija Crne Gore te istrage statistički prikazane samo jedne godine.¹⁵

Godina	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Broj zajedničkih istraga sa Srbijom	2	0	0	2	3	1	0
Broj međunarodnih istraga u kojima su učestvovalе obe policije	1	3	0	2	2	1	1
Godina	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Ukupno
Broj zajedničkih istraga sa Srbijom	1	2	2	4	2	2	21
Broj međunarodnih istraga u kojima su učestvovalе обе policije	1	2	2	3	1	2	21

Tabela 2. - Broj zajedničkih i međunarodnih istraga u kojima su učestvovalе policije obe države¹⁶

Angažovanje prikrivenih islednika i saradnika predstavlja jednu od mera tajnog nadzora koje mogu da se primene i kada je reč o krivičnim delima sa elementima organizovanog kriminala. U odgovoru koji nam je dostavila Uprava policije Crne Gore navodi se da policija Crne Gore, u delu koji se odnosi na prikrivene islednike, u kontinuitetu ostvaruje različite oblike saradnje sa partnerskim zemljama regiona, kao i sa drugim državama. Koliko se prikriveni islednici koriste, odnosno da li su oni razmenjivani između Srbije i Crne Gore, nismo bili u mogućnosti da utvrdimo jer se radi o visokorizičnim policijskim poslovima, tako da su podaci, čak i oni statistički, obeleženi oznakom tajnosti.¹⁷ Takođe, važno je naglasiti i da je u Crnoj Gori korišćenje jednog dela mera tajnog nadzora, uključujući i prikrivene islednike i saradnike, bilo onemogućeno od februara 2018. godine zbog odluke Ustavnog suda, te da je ponovno korišćenje ovih mera omogućeno tek krajem 2021. godine. Iako su Srbija i Crna Gora povezane preko šest graničnih prelaza, i obe države se nalaze na rutama koje se koriste za distribuciju i krijumčarenje na ilegalan organizovan način, policije Srbije i Crne Gore nisu zajednički sprovodile kontrolisane isporuke (meru tajnog nadzora koja se takođe može odrediti kada je reč o delima koja su povezana sa organizovanim kriminalom).¹⁸

Jedna od aktivnosti koje su bilateralnim sporazumima predviđene u vezi sa međunarodnom pravnom pomoći jeste i pružanje asistencije, odnosno sprovođenje konkretnih mera prilikom zaštite svedoka. U postupcima koji se tiču organizovanog kriminala, Odsek za zaštitu svedoka Crne Gore je tokom perioda od 2010. do polovine 2022. godine na zahtev kolega iz Srbije pružio ukupno šest asistencija - po jednu tokom 2011, 2012, 2014. i 2019. godine, dok ih je u 2013. godini bilo dve. S druge strane, Jedinica za zaštitu svedoka Republike Srbije je na zahtev pružila jednu takvu asistenciju, i to tokom 2022. godine.¹⁹

Budući da policije Srbije i Crne Gore sarađuju putem nacionalnih centralnih biroa (NCB) Interpola čija se sedišta nalaze u Beogradu i Podgorici, analizirana je policijska saradnja posredstvom ove organizacije. Prema evidenciji o komunikaciji sa stranim partnerskim službama, u periodu od 2017. do 25. jula 2022. godine, NCB Podgorica i NCB Beograd su razmenili ukupno 14.310 komunikacija.²⁰ Važno je naglasiti da se navedeni statistički podaci odnose isključivo na lica koja su lišavana slobode i izručivana zbog krivičnih dela iz oblasti organizovanog kriminala. Određeni broj lica koja važe za pripadnike organizovanih kriminalnih grupa hapšen je i izručivan po osnovu Interpolovih poternica (u oba smeru), ali krivična dela zbog kojih su se potraživali na međunarodnom planu nisu pripadala oblasti organizovanog kriminala.²¹

Godina	2017	2018	2019	2020	2021	2022 (do 25. jula)	Ukupno
Broj komunikacija razmenjenih između NCB Interpola u Podgorici i NCB Interpola u Beogradu	2.557	3.101	2.381	1.998	2.871	1.402	14.310

Tabela 3. - Broj komunikacija razmenjenih između NCB Interpola Podgorica i NCB Interpola Beograd²²

Po poternicama koje je srpska policija raspisala zbog dela vezanih za organizovani kriminal, u periodu od 2013. do 25. jula 2022. godine su na teritoriji Crne Gore slobode lišena ukupno 4 lica. S druge strane, tokom istog perioda je za navedena krivična dela na teritoriji Srbije, a po poternicama koje je raspisala policija Crne Gore, uhapšeno 13 lica. Tokom navedenog perioda Srbija je Crnoj Gori izručila šest lica u vezi sa delima organizovanog kriminala, dok je Crna Gore Srbiji izručila tri lica. Za period od 2010. do 2013. godine nam je Uprava policije Crne Gore dostavila statističke podatke za sva krivična dela, a ne samo za ona koja se tiču organizovanog kriminala (označeno sivom bojom u tabeli).²³

Godina	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Broj lica koja su u Crnoj Gori lišena slobode po osnovu poternica Srbije	16	16	20	1	0	2 (za jednim je obustavljena potraga, za drugo lice je odbijeno izručenje)	0
Broj lica koja su u Srbiji lišena slobode po osnovu poternica Crne Gore	20	26	25	1	0	0	1

Godina	2017	2018	2019	2020	2021	Do 25. jula 2022
Broj lica koja su u Crnoj Gori lišena slobode po osnovu poternica Srbije	0	0	0	0	0	1
Broj lica koja su u Srbiji lišena slobode po osnovu poternica Crne Gore	2 (za oba lica su odbijene molbe za izručenje)	0	2 (za jedno lice je ekstradicioni postupak u toku)	3	2 (za jedno lice je odbijeno izručenje, za drugo lice se čeka izručenje)	2 (oba lica čekaju izručenje)

Tabela 4. - Broj lica koja su lišena slobode po osnovu poternica NCB Podgorica i NCB Beograd²⁴

Godina	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Broj lica koja je Srbija izručila Crnoj Gori	18	17	24	1	0	0	1	0
Broj lica koja je Crna Gora izručila Srbiji	14	23	13	2	0	0	0	0

Godina	2018	2019	2020	2021	2022 Do 25. jula	Ukupno 2013-2022
Broj lica koja je Srbija izručila Crnoj Gori	0	1	2	1	0	6
Broj lica koja je Crna Gora izručila Srbiji	0	0	0	0	1	3

Tabela 5. - Broj lica za koja je, između Srbije i Crne Gore, izvršena ekstradicija²⁵

Ciljane potrage podrazumevaju upotrebu svih raspoloživih resursa i fokusiranje policijskih radnji na traganje za licima koja se međunarodnim poternicama potražuju zbog izvršenih krivičnih dela.²⁶ Aktivne ciljane potrage se odnose na ona lica koja domaći pravosudni organi potražuju u drugim državama, dok se pasivne ciljane potrage odnose na lica koja potražuju inostrani pravosudni organi. U poslednjih pet godina, odnosno u periodu od 25. jula 2017. do 25. jula 2022. godine, Crna Gora je od strane NCB Interpol Beograd imala jedan zahtev za sprovođenje pasivne ciljane potrage za licem zbog dela iz oblasti organizovanog kriminala. U istom periodu, Crna Gora je uputila 20 zahteva za sprovođenje aktivne ciljane potrage prema NCB Interpolu Beograd, na osnovu kojih je na teritoriji Srbije sprovedeno devet takvih potraga, vezanih za lica koja se potražuju u vezi sa organizovanim kriminalom.²⁷

Saradnja tužilaštava Srbije i Crne Gore

Policijska saradnja predstavlja prvi, dok je saradnja tužilaštava drugi stepen saradnje institucija u borbi protiv organizovanog kriminala. Saradnja nadležnih tužilaštava odvija se prema gore pomenutom Sporazumu o pružanju pravne pomoći u krivičnim i građanskim predmetima. Tužilaštvo za organizovani kriminal Republike Srbije je crnogorskim pravosudnim organima u periodu od 2011. do avgusta 2022. godine podnelo ukupno 47 zamolnica: neposredno je podneto 34, dok ih je posredno, preko Ministarstva pravde, podneto 13. Najviše neposredno podnetih zamolnica bilo je tokom 2013. godine (osam), dok je posredno podnetih najviše bilo tokom 2013. i 2018. godine (četiri).²⁸

Godina	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Broj neposredno podnetih zamolnica	0	3	8	6	4	4	6
Broj zamolnica koje su podnete posredno, preko Ministarstva pravde	1	0	4	0	0	1	1
Godina	2018	2019	2020	2021	2022	Ukupno	
Broj neposredno podnetih zamolnica	0	0	0	1	2	47	
Broj zamolnica koje su podnete posredno, preko Ministarstva pravde	4	0	1	1	0	13	

Tabela 6. - Broj zamolnica za pružanje međunarodne pravne pomoći u vezi sa predmetima organizovanog kriminala koje je Tužilaštvo za organizovani kriminal Republike Srbije podnelo pravosudnim organima Crne Gore, po godinama²⁹

S druge strane, pravosudni organi Crne Gore su u istom periodu neposredno podneli ukupno 102 zamolnice. Najviše ih je podneto 2017. godine (osamnaest), dok su dve podnete 2012. godine. Dakle, predstavnici crnogorskih institucija su Tužilaštvu za organizovani kriminal Republike Srbije neposredno podneli tri puta više zamolnica nego što ih je to tužilaštvo podnelo crnogorskim institucijama.³⁰

Godina	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Broj neposredno podnetih zamolnica	8	2	3	8	10	6	18
Godina	2018	2019	2020	2021	2022	Ukupno	
Broj neposredno podnetih zamolnica	10	11	10	7	9	102	

Tabela 7. - Broj zamolnica koje su pravosudni organi Crne Gore podneli Tužilaštvu za organizovani kriminal Republike Srbije, po godinama³¹

Međutim, godišnji izveštaji Republičkog javnog tužilaštva Srbije pokazuju drugačije statističke podatke u odnosu na odgovor koji nam je Tužilaštvo za organizovani kriminal Republike Srbije dostavilo na osnovu zahteva za pristup informacijama od javnog značaja. Iako su zbirni podaci različiti, iz jednog i drugog izvora može da se zaključi da je broj zamolnica Crne Gore prema Srbiji bio veći nego broj zamolnica Srbije ka Crnoj Gori.

Godina	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Ukupno
Tužilaštvo za organizovani kriminal Srbije prema pravosudnim organima Crne Gore	13	6	4	5	8	4	0	2	2	44
Pravosudni organi Crne Gore prema Tužilaštvu za organizovani kriminal Srbije	7	8	11	6	20	12	13	9	7	93

Tabela 8 - Broj zamolnica podnetih između Tužilaštva za organizovani kriminal Republike Srbije i pravosudnih organa Crne Gore, po godinama, prema godišnjim izveštajima Republičkog javnog tužilaštva Srbije³²

Jedan od ciljeva ove analize bio je da se prikaže na šta su se odnosile konkretne zamolnice koje su tužilaštva upućivala jedno drugom. Specijalno državno tužilaštvo Crne Gore i Viši sud Crne Gore (koji su nadležni za krivična dela organizovanog kriminala) odbili su zahteve za pristup informacijama od javnog značaja.³³ To je učinilo i Ministarstvo pravde Crne Gore (koje upravlja elektronskim sistemom za evidenciju predmeta međunarodne krivične pomoći - Luris), uz napomenu da pretraga elektronskog sistema po krivičnim delima nije moguća. Ministarstvo nas je, međutim, uputilo na Specijalno državno tužilaštvo u vezi sa zamolnicama koje se tiču organizovanog kriminala. U odgovoru na dopis, Ministarstvo pravde je dostavilo pregled svih zamolnica koje su se odnosile na izručenja, transfere i zahteve za dostavljanje dokaza iz kaznene evidencije, za sva dela od 2017. do oktobra 2022. godine (prikazano u Aneksu).³⁴

Slučaj Svetozara Marovića

Slučaj Svetozara Marovića je pokazatelj da se obaveze iz međunarodnih ugovora ne primenjuju uvek, već da to ponekad zavisi i od političke volje. Crna Gora je 2017. godine raspisala poternicu za Svetozarom Marovićem, nekadašnjim visokim funkcionerom Demokratske partije socijalista i predsednikom Državne zajednice Srbije i Crne Gore, zbog izdržavanja zatvorske kazne. Svetozar Marović je osuđen 2016. godine, nakon što je potpisivanjem sporazuma o priznanju krivice priznao da je bio na čelu organizovane kriminalne grupe koja je lokalnom budžetu Budve malverzacijama nanela višemilionsku štetu. Sporazumom je bilo predviđeno da Marović odsluži zatvorsku kaznu u trajanju od tri godine i devet meseci, da u opštinsku kasu vrati približno 1,1 milion evra, kao i da uplati 100.000 evra u humanitarne svrhe. Dan nakon potpisivanja sporazuma i izlaska iz pritvora, Marović je napustio Crnu Goru i otišao u Beograd. Jednom mu je odobreno odlaganje izvršenja zatvorske kazne na tri meseca, dok drugo odlaganje na zahtev odbrane nije odobreno, nakon čega je usledila naredba za privođenje, a zatim i raspisivanje poternice. Samim raspisivanjem međunarodne poternice stekli su se pravni preduslovi da on bude lišen slobode u Srbiji kako bi bio izručen Crnoj Gori. Međutim, ni dve godine od raspisivanja poternice organi Srbije nisu uhapsili Marovića, mada se on slobodno kretao i pojavljivao na javnim mestima na teritoriji Srbije. Ministarstvo pravde Crne Gore je u aprilu 2019. godine uputilo zamolnicu Ministarstvu pravde Republike Srbije za izručenje Svetozara Marovića radi odsluženja zatvorske kazne na koju je pravosnažno osuđen u Crnoj Gori.³⁵

Iako je od slanja prve zamolnice prošlo više od četiri godine, odluka u ovom predmetu još uvek nije doneta, niti je u vezi sa zamolnicom dostavljena povratna informacija. Crna Gora je krajem 2020. godine obnovila molbu za izručenje Marovića. Tada je naglašeno da su nakon slanja prve zamolnice poslate i dve urgencije.³⁶ U vezi sa obnovljenom zamolnicom Crna Gora je u januaru 2022. godine uputila i novu urgenciju,³⁷ koju je tri meseca kasnije ponovila uz garancije da će Maroviću biti obezbeđeno adekvatno lečenje. U zvaničnom saopštenju, Ministarstvo pravde Crne Gore je navelo da je presedan da se zahtev za izručenje ponavlja u periodu kraćem od pola godine, posebno imajući u vidu da je molba više puta obnavljana i da na nju nije dobijen odgovor, kao i da se saradnja u svim drugim predmetima odvija pravovremeno i efikasno.³⁸

Sporazumom između Crne Gore i Republike Srbije o pružanju pravne pomoći u građanskim i krivičnim predmetima predviđa se da će se sva sporna pitanja u vezi sa primenom ovog sporazuma rešavati diplomatskim putem, što u ovom slučaju još uvek nije dalo rezultate.³⁹ Predmet Svetozara Marovića bio je tema brojnih razgovora između zvaničnika ove dve države, prilikom kojih su predstavnici Crne Gore podsećali Srbiju na obavezu izručivanja prema međunarodnim ugovorima. Na sastancima najviših zvaničnika Srbije i Crne Gore koji su održani tokom 2021. godine zaključeno je da ne postoji nikakav konkretan pravni ili politički razlog za Marovićevo neizručenje i da je na pravosudnim organima da to učine. Međutim, odgovora pravosudnih organa još

uvek nema. Da zastoj po ovom pitanju ne postoji na pravnom, već na političkom osnovu, potvrđeno je tokom poslednje zvanične posete Srbiji premijera Crne Gore, Dritana Abazovića, krajem 2021. godine. Nakon zvaničnog sastanka sa premijerkom Srbije, Anom Brnabić, Abazović je izjavio da o gore pomenutom pitanju postoje suprotni stavovi i da ne može sve da se reši odmah, na jednom sastanku. Poruka da bi Marovića trebalo izručiti Crnoj Gori stizala je i sa međunarodnih adresa,⁴⁰ a činjenica da Srbija u ovom predmetu još uvek nije zvanično odgovorila na zamolnice našla se i u izveštajima Evropske komisije o Srbiji za 2020. i 2021. godinu.⁴¹

Zaključak sa preporukama

Iako su bilateralni sporazumi kao pravni osnov za saradnju potpisani, i dalje ima slučajeva kada je neophodna politička volja da bi se isti izvršili. To ukazuje da politika igra važnu ulogu kad je u pitanju borba protiv organizovanog kriminala u Srbiji i Crnoj Gori i da je ona faktor koji kreira tu borbu. Ukoliko se izuzme predmet Svetozara Marovića, zaključujemo da se saradnja policije i tužilaštava ove dve države odvija u kontinuitetu, i da je ona do sada bila mahom formalne prirode. Suštinske saradnje između policijskih i pravosudnih organa zapravo nema dovoljno, jer nedostaje saradnja u fazi istrage u predmetima organizovanog kriminala, uključujući i paralelne istrage. Dodatno, praćenje saradnje ove dve zemlje u ovoj oblasti onemogućavaju različite evidencije tužilačkih organizacija i nemogućnost pretraživanja postojećih evidencija po vrsti međunarodne pravne pomoći, odnosno po vrsti krivičnih dela. Potrebno je da se zaposleni u tim institucijama više angažuju kako bi saradnja mogla da bude kvalitetnija. Ukoliko do toga ne dođe, nastaviće da važi zaključak da kriminalci iz regiona sarađuju bolje nego što to čine državne institucije. Državni organi Srbije i Crne Gore svakako deluju protiv organizovanih kriminalnih grupa, ali je zaključak da se podaci ne razmenjuju u dovoljnoj meri i da institucije ne sarađuju u realnom vremenu, što bi moglo da bude posledica nepoverenja, ali i političkih prilika između ove dve države.

- Saradnju policije i tužilaštava Srbije i Crne Gore treba nastaviti i kontinuirano je jačati kako bi se smanjio obim organizovanog kriminala.
- Srbija treba da postupi po zamolnici Crne Gore i izruči Svetozara Marovića, kako ovaj slučaj ne bi postao prepreka za pružanje međunarodne pravne pomoći u drugim predmetima iz ove oblasti.
- Srbija i Crna Gora treba da formiraju stalne zajedničke istražne timove - za čije formiranje su već stvoreni zakonski preduslovi - kako bi konstantno radili na suzbijanju i sprečavanju delovanja organizovanih kriminalnih grupa.
- Crna Gora i Srbija treba da unaprede saradnju u delu koji se odnosi na korišćenje mera tajnog nadzora, odnosno korišćenje prikriivenih islednika, i da, ukoliko okolnosti operativne istrage to dozvoljavaju, zajednički sprovode kontrolisane isporuke i druge aktivnosti od značaja za istragu u predmetima iz oblasti organizovanog kriminala.
- Tužilaštvo za organizovani kriminal/Republičko javno tužilaštvo Republike Srbije treba da vodi bolju, odnosno istovetnu evidenciju kako bi statistički podaci u godišnjim izveštajima bili uporedivi i relevantni za komparativnu analizu.
- Ministarstvo pravde Crne Gore treba da unapredi elektronsku evidenciju međunarodne pravne pomoći kako bi se povećao broj parametara za pretraživanje predmeta (po vrsti krivičnog dela, po vrsti pomoći, i sl.).

Napomene

1 Ministar pravde Crne Gore Miraš Radović i ministarka pravde Republike Srbije Snežana Malović su navedene sporazume potpisali 29. maja 2009. godine u Podgorici.

2 Sporazum između Crne Gore i Republike Srbije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim predmetima, „Službeni list CG - Međunarodni ugovori”, broj 4/09, član 33, stav 1.

3 Stevan Dojčinović i Bojana Jovanović, „Ključni momenti slučaja Šarić”, *KRIK*, 10. jul 2015, <https://bit.ly/3xVzvCu>

4 MANS, „Šarić, kokain i Crna Gora: Prećutana priča”, YouTube, 6. mart 2017, 19. minut, <https://bit.ly/3yP5MM5>

5 MANS, „Šarić, kokain i Crna Gora: Prećutana priča”, 20. minut

6 Sporazum između dve države o izručenju kojim se predviđa ekstradicija sopstvenih državljana potpisali su, 29. oktobra 2010. godine u Beogradu, tadašnja ministarka pravde Srbije Snežana Malović i Igor Jovičić, ambasador Crne Gore u Srbiji.

7 Radio-televizija Vojvodine, „Srbija i Crna Gora potpisale Sporazum o izručenju, počela prva hapšenja”, 30. oktobar 2010, <https://bit.ly/3dMp6SZ>

8 Sporazum o policijskoj saradnji između ove dve države potpisali su tadašnji ministri unutrašnjih poslova, za Vladu Crne Gore Ivan Brajović, a za Vladu Republike Srbije Ivica Dačić, 17. marta 2011. godine u Budvi.

9 Sporazum između Vlade Republike Srbije i Vlade Crne Gore o policijskoj saradnji, član 1, <https://bit.ly/3gqGJbR>

10 Redakcija Pobjede, „Pažin insistira da se Svetozar Marović izruči Crnoj Gori”, *Pobjeda*, 15. novembar 2019, <https://bit.ly/3CGe4Hj>

11 Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, „Stefanović i Nuhodžić: Zajedničkom saradnjom u borbi protiv svih vidova kriminala”, 5. jun 2017, <https://bit.ly/3BRDUJi>

12 Dragana Babović, „Zajednički timovi Srbije i Crne Gore za borbu protiv kriminala i korupcije”, *Vijesti*, 8. april 2013, <https://bit.ly/3fJbRTM>

13 Uprava za međunarodnu operativnu policijsku saradnju Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije je, 13. oktobra 2022. godine, odgovorila na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja. U tom odgovoru je navela da su evidencije o broju zajedničkih istražnih timova formiranih između policija Srbije i Crne Gore u nadležnosti Ministarstva pravde i Tužilaštva za organizovani kriminal.

14 Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore od 7. septembra 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama od javnog značaja.

15 *Isto.*

16 *Isto.*

17 Iz Uprave policije Crne Gore su naglasili da su podaci o angažovanju prikriivenih islednika i operacijama u kojima su oni bili angažovani označeni stepenom tajnosti, pa bi svako objavljivanje istih, uključujući i statističke podatke, predstavljalo narušavanje koncepta bezbednosti, te da se ovi standardni primenjuju i u obaveštajno-bezbednosnim sektorima drugih zemalja.

18 Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore od 7. septembra 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama.

19 *Isto.*

20 Iz Uprave policije Crne Gore su istakli da, zbog protoka vremena, preciznu evidenciju o komunikacijama sa inostranim partnerskim službama u njihovim elektronskim evidencijama imaju samo za period od 2017. godine pa nadalje.

21 Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore od 7. septembra 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama.

22 *Isto.*

23 Za ovaj period dostavljeni su statistički podaci za sva krivična dela, budući da, zbog proteka vremena, u elektronskim evidencijama ne raspolažu informacijama o krivičnim delima zbog kojih su lica lišavana slobode po međunarodnim poternicama. Rešenje Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore broj UPI-037/22-3594/4 od 7. septembra 2022. godine.

24 Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore od 7. septembra 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama.

25 *Isto.*

26 „Interpol Podgorica raspisao 91 poternicu“, *Mondo*, 26. novembar 2017, <https://bit.ly/3Fr7jfu>

27 Odgovor Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore od 7. septembra 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama.

28 Odgovor Tužilaštva za organizovani kriminal Republike Srbije od 23. avgusta 2022. godine na zahtev za pristup informacijama od javnog značaja.

29 *Isto.*

30 *Isto.*

31 *Isto.*

32 Republičko javno tužilaštvo Republike Srbije, Rad javnih tužilaštava na suzbijanju kriminaliteta i zaštiti ustavnosti i zakonitosti, 5. oktobar 2022, dostupno na: <http://www.rjt.gov.rs/sr/informacije-o-radu>. Na sajtu Republičkog javnog tužilaštva dostupni su godišnji izveštaji od 2013. godine.

33 Odgovor Specijalnog državnog tužilaštva Crne Gore od 28. jula 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama (jer bi dostavljanje podataka zahtevalo sačinjavanje nove informacije) i Odgovor Višeg suda u Podgorici od 5. avgusta 2022. godine na zahtev za slobodan pristup informacijama (zato što ne raspolaže posebnom evidencijom koja bi sadržala sve tražene podatke).

34 Odgovor Ministarstva pravde Crne Gore na dopis Instituta alternativa, od 14. oktobra 2022. godine.

35 Ministarstvo pravde Crne Gore, „Crna Gora ponovo traži od Srbije da omogući da Svetozar i Miloš Marović odsluže zatvorske kazne na koje su osuđeni“, 26. april 2019, <https://bit.ly/3C9PP43>

36 Biljana Matijašević, „Vlada obnovila zahtev za izručenje Marovića“, *Vijesti*, 28. decembar 2020, <https://bit.ly/3e8Zks8>

37 Ministarstvo pravde, Ljudskih i manjinskih prava Crne Gore, „Saopštenje: Upućena urgencija u vezi molbe za izručenje Svetozara Marovića“, 28. januar 2022, <https://bit.ly/3REPADV>

38 Ministarstvo pravde, Ljudskih i manjinskih prava Crne Gore, „Ministarstvo pravde, Ljudskih i manjinskih prava ponovo je uputilo urgenciju Ministarstvu pravde Republike Srbije povodom molbe za izručenje Svetozara Marovića“, 12. april 2022, <https://bit.ly/3M9OKxN>

39 Sporazum između Crne Gore i Republike Srbije o pravnoj pomoći u građanskim i krivičnim predmetima, „Službeni list CG - Međunarodni ugovori“, broj 4/09, član 48.

40 „Ambasada SAD: Marović treba da se vrati u Crnu Goru i suoči sa pravdom i javnošću od koje je otimao“, *Vijesti*, 11. april 2022, <https://bit.ly/3CcKPvB>

41 Evropska komisija, „Izveštaj za Srbiju 2020. godine“ (5. oktobar 2022.), <https://bit.ly/3S-FMmBo> i „Izveštaj za Srbiju 2021. godine“ (5. oktobar 2022.) <https://bit.ly/3e3AxWF>

Pregled svih zamolnica razmenjenih između Srbije i Crne Gore koje se odnose na izručenja, transfere i zahteve za izvod iz kaznene evidencije, za sva dela, za period od 2017. do 2022. godine

Broj zamolnica za izručenje razmenjenih između Crne Gore i Republike Srbije (2017-2022)

Godina	Od Crne Gore ka Srbiji	Od Srbije ka Crnoj Gori	Ukupno predmeta
2017	12	12	24
2018	6	26	32
2019	14	18	32
2020	8	6	14
2021	11	8	19
01.01-7.10.2022.	9	7	16
Ukupno	60	77	137

Broj zamolnica za transfer (premeštaj) razmenjenih između Crne Gore i Republike Srbije (2017-2022)

Godina	Od Crne Gore ka Srbiji	Od Srbije ka Crnoj Gori	Ukupno predmeta
2017	12	8	20
2018	4	2	6
2019	9	7	16
2020	6	9	15
2021	1	4	5
01.01-6.10.2022.	2	5	7
Ukupno	34	35	69

Broj zamolnica za izvod iz kaznene evidencije (2017-2022)

Godina	Od Crne Gore ka Srbiji	Od Srbije ka Crnoj Gori	Ukupno predmeta
2017	24	25	49
2018	13	13	26
2019	16	11	27
2020	19	7	26
2021	10	2	12
01.01-7.10.2022.	8	8	16
Ukupno	90	66	156

RADAR
ORGANIZOVANOG KRIMINALA
NA ZAPADNOM BALKANU

BCBP
Beogradski centar
za bezbednosnu politiku

bezbednost.org